

Parvežtas atnaujintas grafo sarkofagas

Laima STONKUVIENĖ

Į Kretingą užvakar grįžo pernai liepą į metalo dirbinių restauratoriaus-eksperto Gintaro Kazlausko restauravimo dirbtuves Kėdainių rajone iškeliavęs grafo Juozapo Tiškevičiaus sarkofagas. Grafo bei jo žmonos Sofijos sarkofagai buvo aptikti 2014 metais vykdant paruošiamuosius tyrimo darbus koplyčiai restauruoti. Atnaujintas S. Tiškevičienės sarkofagas į grafų Tiškevičių koplyčią buvo parvežtas jau anksčiau.

„Ši diena man labai džiugi, tarsi angelai būtų nutūpę ant visų miesto stogų. Labai džiaugiuosi, kad pavyko įgyvendinti pasižadėjimą, duotą Kretingos žmonėms – atnaujinti grafo Juozapo Tiškevičiaus ir grafienės Sofijos Tiškevičienės sarkofagus, kurie betoniniame postamente buvo rasti 2014 metais, ir juos grąžinti į taip pat atnaujintą koplyčią, – pasakojo Kretingos muziejaus direktorė Vida Kanapkienė. – Į koplyčioje stovėjusius postamentus įvedę zondus pamatėme užmūrytus 4 sarkofagus. Paprašėme leidimo juos išimti. Išėmus pamatėme, kad sarkofagai sunykę, subraižyti, paliesti erozijos, suniokoti kapų plėšikų, kurie pagrobė net įkapes. Pasikonsultavus su specialistais buvo nutarta sarkofagus atnaujinti. Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto profesorius Rimantas Jankauskas kartu su studentais identifiko palaikais, jie, sudėjęs į karstelius ir pašventinus, buvo saugomi muziejuje. Atnaujinti sarkofagus buvo patikėta žinomam restauratoriui Gintarui Kazlauskui, kuris atkūrė ir Kretingos miesto įkūrėjų didikų Chodkevičių giminės sarkofagus. Kai šį restauratorių užklupo netikėta liga, Sofijos Tiškevičienės sarkofagas buvo perduotas atnaujinti Vilniaus bendrovės „Mažoji restauracija“ restauratoriui Ramūnui Starkui. Abiejų sarkofagų atnaujinimą finansavo Kultūros paveldo departamentas, darbams buvo skirta 50 tūkstančių eurų. Po švenčių ketiname sarkofagus pašventinti, užsakyti šv. Mišias už grafus Tiškevičius“.

G. Kazlausko teigimu, grafo sarkofagas, kuris buvo prašmatnesnis nei

Į atnaujintą grafo Juozapo Tiškevičiaus sarkofagą perkeltas karstas su jo palaikais. Kairėje – restauratorius Gintaras Kazlauskas.

grafienės, buvo stipriai sunykęs, teko atkurti apie 30 proc. jo paviršiaus. Nuvalius cinko skarda švietė kaip žvaigždės danguje – vien skylės, kurias teko lopyti, lituoti. Reikėjo sukurti ir naują konstrukciją, nes XIX a. pabaigoje apie sarkofagų išsaugojimą negalvota.

Pasak restauratoriaus, jam itin sudėtinga buvo atkurti sarkofagą puošiančius apvadus-virbus, nes jie, reaguodami į temperatūrą, „vaikšto“. „Gal ir čia „vaikščios“, bet tai ne mano, o gamintojų kaltė,“ – akcentavo G. Kazlauskas. Juozapas Tiškevičius (1835–1891) – garsus Lietuvos didikas, Lelivos herbo grafas, dvarininkas, pramonininkas-investuotojas, karinis veikėjas. Iš tėvo paveldėjęs Palangos dvarą, Lietuvos ir Vakarų Baltarusijos teritorijoje įsigijo dar 26 dvarus, tarp kurių buvo ir Kretinga.

Mirė 1891 m. birželio 7 d. (senuoju stiliumi – gegužės 26 d.) Kretingoje, pašarvotas buvo Palangoje.

Užbalzamuotas kūnas buvęs įdėtas į metalinį, ornamentuotą sarkofagą, nupirktą Karaliaučiuje pas verslininką Ekertą už 1200 markių.

Kretingos paveldėtoji Aleksandriui Tiškevičiui naujosiose parapijos kapinėse 1893 m. pastačius šeimos koplyčią, palaikai buvo perkelti į jos rūšį.

Kūnui pradėjus irti, karstas su palaikais buvo užbetonuotas koplyčios rūsyje įrengtoje kriptoje, kurioje greta grafo 1919 m. buvo palaidota ir žmona Sofija.

Juozapo Tiškevičiaus sarkofagas buvo 223,5 cm ilgio, 94,5–110 cm aukščio ir 55,5–77,5 cm pločio, neoklasicistinis, sudėtingos kompozicijos, įmantrių formų. Padarytas iš cinko skardos, padengtas alavu, viduje dažytas juodais dažais, rakinamas abiejuose galuose įrengtomis spynelėmis. Gausiai puoštas cinko skardoje šampuotomis sparnuotų angeliukų pusfigūrėmis ir meniniais simboliais, persipynusiais su floristine,

Grafo Juozapo Tiškevičiaus ir jo žmonos Sofijos sarkofagai buvo aptikti 2014 metais vykdant paruošiamuosius tyrimo darbus koplyčiai restauruoti. Sarkofagams atnaujinti 50 tūkst. eurų skyrė Kultūros paveldo departamentas.

Jolantos Klietkutės nuotr.

laurų šakelių girliandų pavidalo reljefine ornamentika. Abiejuose lovio šonuose pritvirtinta po 3, o galuose – po 1 rankena, kurias laiko du išsižiojusių liūtų galvų bareljefai. Prie dugno pritvirtintos 8 liūto letenos pavidalo kojos, kurias viršuje puošia ažūriniai augaliniai ornamentai. Ornamentika ir funkcinės detalės bronzuotos. Į sarkofagą buvęs įdėtas cinko skardos karstas, kurio dangčio viršuje virš mirusiojo galvos ir krūtinių buvo išpjautas ir įstiklintas stačiakampis langelis.

Beveik trejus metus Juozapo ir Sofijos Tiškevičių sarkofagai kartu su kitais ko-

plyčioje aptiktais puošniais karstais buvo laikomi ir eksponuojami Kretingos muziejaus vandens malūno-elektrinės pastate. Dabar koplyčioje, be Juozapo ir Sofijos Tiškevičių sarkofagų, dar stovi jų anūkės Marijos bei nežinomos moters sarkofagai, kuriuos irgi reikės atnaujinti, o mediniuose karstuose ilsisi Kazimiero Tiškevičiaus ir Jadvygos Sviatopelk-Čertvinskajos Tiškevičienės palaikai.

Nuo kitų metų gegužės iki rugsėjo 30 d. koplyčioje dirbs eksponatų prižiūrėtojas, tad visi norintieji galės aplankyti koplyčią ir pro stiklinę pertvarą kriptoje matyti sarkofagus ir karstus.